

Pismo to wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

Zaliczenie na trzy miesiące złotych dziesięć
miesięcznie złotych cztery, numer pojedynczy
czeszy dziesięć.

GAZETA KRAKOWSKA.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień godzina	Bar. do 0° R. w miar. paryz.	Stop. ciepła podł. Reau.	Psycho- metr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i różne uwagi
6 27	3.	148 + 7°	4 3.	48	ZPl. Zachodni słaby	Pogoda z chmurami
9 2	3	116 + 13.	0 3.	43	Pl. Zachodni	„
10	3	352 + 8.	0 3.	52	WPl. Wschodni	„

Wiadomości zagraniczne.

— Petersburg 19 Września —

O odwiedzeniu przez Jego Ces. Wys. W. X. Konstantego Mikołajewicza miasta Kerczu, ogłoszono w gazecie Odeskiej następujące wiadomości: D. 13 o 9 z rana z za przylądka Ak-Burun ukazał się parostatek *Mołodiec*. W kilka minut wpłynął do przystani i zarzucił kotwicę naprzeciw nadbrzeża po 12 godzinną burzliwej żegludze z Teodozyi do Kerczu. W pół godziny potem, W. Xzę, w towarzystwie wice-admirała Lietke i innych osób ze swego orszaku, raczył zjechać na brzeg u przystani Carskiej. Tam wsiadłszy do powozu, wśród radosnych okrzyków mieszkańców przejechał do ross. cerkwi św. Trójcy. Poczem zwidził dawną cerkiew grecką, istniejącą blisko lat 1000 zbudowaną w stylu bizantyńskim; Wysoki Podróżny raczył zanotować, że widział podobnej architektury świątynię w Stambule i na wyspach Archipelagu, przypominające pierwsze wieki chrześcijaństwa. Ucałowawszy podany Mu dawny obraz św. Jana Chrzciciela, i obejrzawszy zaćmione upływem lat malowidła, przeszedł na plac, pośród którego odbywa się wiercenie studni artezyjskiej. Następnie Jego Ces. Wys. obejrzawszy roboty około przebrukowania nadbrzeża przystani, podług nowego sposobu, na pucowanie, udał się pięknymi schodami pokrytymi smołowcem, na górę Mitrydates. W pół góry, przeszedł do gmachu muzeum, zbudowanego na kształt Ateńskiej świątyni Tezeusza. Jego Wys. obejrzał raczył ustawione wzdłuż kolumnady muzeum, starożytne marmurowe posągi, sarkofagi i kamienie nagrobkowe z płaskorzeźbami i napisami. Obszedłszy wszystkie pomniki Heleńskie, Dostojny Podróżny wszedł do środka muzeum. Tu z największą ciekawością oglądał wszystko, zapytywał o różne przedmioty i czynił swoje uwagi. Potem wstąpił na wierchołek góry Mitrydata, zachwycał się niezmierną okiem panoramą za-

toki Bosforskiej, odległych nadbrzeży Czarnomorza, tudzież miasta leżącego u podnóża góry; a następnie z kupy skał, zwanych krzesłem Mitrydatesa, które były, jak się domyślają fundamentami świątyni pogańskiej, Wielki Xiążę przypatrywał się wskazanym Mu śladom Akropolis i zgłasza samą Pantikapei, jakoteż w pół zasypanej fosie, która była pierwszym opasaniem, stolicy królestwa Bosforskiego. (D. c. n.)

— Berlin 28 Września. —

Choć ostatnie wiadomości o chorobie ziemniaków w Westfalii i prowincyi Nadreńskiej są pomyślniejsze, gdyż za nastaniem pogody, choroba ta nie tylko przestała się szerzyć, ale nawet chore rośliny zaczęły się wzmacniać, obawa jednak, aby ten niezbędny artykuł zbyt nie podrożał, zwłaszcza gdy z zagranicy nadeszły polecenia na zakupienie ziemniaków, ze względu przeto na te stosunki, wywóz ziemniaków na granicy od Saarbrücken aż do Renu, jest na tym czasem zakazany.

— München 30 Września. —

Według najnowszych wiadomości, N. Cesarzowa rossyjska w podróży swęj do Sycylii przybędzie do Augsburga dopiero d. 23 b. m. Jej Cesarska Mość przepędzi noc d. 23 w Gerze, dnia 24 przybędzie do Labenstein w południe, a do Kronach na noc; d. 25 do Bambergu na południe, a do Norymbergu na noc; tamże zabawi dzień 26; d. 27 do Weissenbergu na południe, a do Donauwörth na noc; d. 28 do Augsburga na południe, a do Landsberga na noc; d. 29 do Weilheim na południe, a do Parienkirchen na noc; d. 30 i 31 do Iusbrucku na noc.

— Paryż 21 Września. —

Powrót marszałka Bugeaud do Algierji ma być rozstrzygnięty. Bugeaud zastępuje się, jak słychać, do życzeń i zdania rządu i izb. Kwestya kolonizacyi przyjdzie jeszcze raz pod rozpoznanie izb, poczem dopiero nastąpi jej rozstrzygnięcie. Wielkiej wyprawy przeciw Ra-

byłom będzie się musiał wyrzec. Po krótkim pobycie w Excideuille, przybędzie do Paryża, gdzie i marszałek Soult jest oczekiwany. Sądzą, że w Algierji ten wypadek przesilenia z radością będzie powzięty.

Król kazał do prywatnego swego użytku zbudować mały jacht, który będzie mógł do wszystkich portów Normandyi wpływać. Jeden okręt parowy o sile 100 koni opatrzony będzie śrubą według systemu porucznika Bougois.

Rada muniyepalna tulońska dzieliła 10,000 fr. na urzędowe uroczystości, które z powodu blizkiego przybycia Xcia Montpensier wyprawione tam będą.

Xżę Ludwik Napoleon zdaje się chcieć przystać na zobowiązania, przez które odzyskać może wolność. Delegowany z ministerstwa spraw wewn., opatrzony instrukcjami, udał się dnia 16 września do Ham, i nie wątpią, że więzień wraz z towarzyszami odzyska wolność. Mówią, że ma zamiar udać się do Ameryki.

Minister marynarki kazał przedsięwziąć inspekcję wszystkich zostających w służbie morskiej ludzi. Od pięciu lub sześciu lat nie miał ten środek miejsca. Zależy on na wysłaniu komisji, złożonej z jednego wyższego oficera, jednego chirurga marynarki i kilku jeszcze urzędników, do pięciu okręgów marynarki, dla zlustrowania ludzi w służbie morskiej będących wysłuchania ich zażaleń i życzeń, aby uzasadnione usunąć a możliwym zadosyć uczynić. Wysłał także minister marynarki delegowanego do Korsyki, który ma zdać raport, o ile tameczne lasy mogą być przydatne dla marynarki francuskiej.

Według doniesień z Otaheiti, gubernator Bruat był czynnie zajęty organizacją sądową i administracyjną tej osady; Sądy pokoju, Trybunały 1szej i 2giej instancji, kommissarze policyjni, wszystko jest zaprowadzane na wzór ojczyzny maiki.

Szesnaście warowni naokoło Paryża są już opatrzone 982 działami, między którymi 115 moździerzy; mur obwodowy liczy 1226 dział.

Paryż ma teraz 396 dzienników i 700,000 prenumeratorów; departamenta liczą 898 dzienników i przeszło 300,000 prenumeratorów. Razem posiada zatem Francya 1294 dzienniki i przeszło milion prenumeratorów.

— Dnia 23 Września. —

Gazette du midi donosi, że Don Carlos otrzymał urzędowe zawiadomienie, iż teraz może wraz z małżonką opuścić Francję. W skutku tego czyni on przygotowania na odjazd do Genui.

Po tygodniowym deszczu nastąpiła znowu piękna pogoda, która bardzo pomysłny wpływ wywiera na dojrzewające winogrona. W Burgundji i Lyonezyjskiem spodziewają się obfitych zbiorów wina.

Z Algieru donoszą: kolumna z 400 ludzi złożona pod rozkazem dowódcy Dibard, założyła obóz na początku b. m. o 6 mil na za-

chód Szerszelu, gdy się dowiedziano, że symptomata powstania, które się objawiały w pokoleniu Beni Menacerów, przybrały uciążliwie groźną postać, i że Bu Maza znajduje się między miastem a rzeczoną kolumną. Wyruszone przeto przeciw temu naczelnikowi powstańców. Niebawem spotkano go i uderzono na niego. Po trzygodzinnej walce wojsko Bu Maza z 7 do 800 ludzi złożone, zostało pobite i rozproszone. Późem Beni Menacerowie wydali w ręce Francuzów Bu Maza, z którym wojsko francuskie powróciło do Szerszelu.

Sprawozdanie Sędziów przysięgłych wystawy przemysłu francuskiego z r. 1844 zostało teraz drukiem ogłoszone. Ten dokument tworzy 3 tomy z 900 stronicznie złożone.

— Londyn 19 Września. —

W dziennikach angielskich toczy się spór o to, czy pomiędzy posagami władców Anglii, które mają być ustawione w nowym gmachu Parlamentu, może być zamieszczony także posąg Olivera Cromwella; który lubo nie był Monarchą, jednak mocą pełnomocnictwa, przez naród mu udzielonego, władzę monarchiczłą wykonywał.

W laboratorium zbrojowni w Woolwich nastąpiła onegdaj eksplozja, skutkiem której 7 robotników okropną śmierć znalazło, a sam lokal spłonął ze wszystkiem.

D. 8 września umarł w Ramsgate, przeżywszy lat 103, Pułkownik Cromwell Massey, zostający dawniej w służbie kompanii wschodnio indyjskiej. w r 1780 walczył d. 10 września w krwawej bitwie pod Perimbancum w Mysorze przeciwko Hyder Alemu, a odciepił wraz z pułkownikiem Baillie, Sir Dawidem Baird i 200 żołnierzami angielskimi, po walecznej obronie dostał się do niewoli. Okuci w kajdany po dwóch, ranieni, bez pomocy lekarskiej wrócenie zostali do lochów Hydera, w Seringapatam, gdzie przez 3 lata i 9 miesięcy na wszelką wystawieni byli nędzę, aż śmierć Hydera zakończyła ich nieszczęście.

N. Cesarz Jmć Rossyjski raczył ostatniemi czasy przysłać przepyszną wagę srebną z czarną emalią, dla p. William Snow Harris esq, który przyłożył się znacznie do postępu badań nad elektrycznością, i z wielkim pożytkiem zastosował je do ochraniania okrętów od piorunu. J. C. Moś miał zręczność widzieć aparat P. Harris w czasie swojej ostatniej podróży do Anglii, na statku parowym *Black Eagle*.

Hrabia Clarendon położył niedawno w obecności liczego towarzystwa, złożonego z panów i dam, w Abbot Langley, węgielny kamień na budynek, który na przyszłość ma być pomieszkaniem dla zubożałych księgarzy i nakładeców, którzy nie byli przyczyną swego nieszczęścia, równie jaki dla wdów, które po nich pozostaną. Po założeniu tego kamienia, przy czem się wielu najcenniejszych księgarzy i nakładeców z Londynu znajdowało, zgromadzili się wszyscy obecni na sute sniadanie, gdzie Hrabia Clarendon przytoczył pożyteczność tego no-

wego instytutu pomocy, którego fundusz złożony już z 15,000 funtów stert., natychmiast jeszcze 600 funtami sterl. pomnożono.

Times pisze: «Rząd meksykański wzbraniał się wejść w układy z Teksasem, aż już za późno było prowadzić je z korzyścią, lub z nadzieją skutku ochronić ten kraj przeciwko chciwości Stanów Zjednoczonych, a tak stoi teraz Meksyk w strasznym ostateczności wojny. Wojna krzyczy naród, i wojna jest tak oczywistym obowiązkiem rządu, iż rzeczpospolita utraci swój byt polityczny, jeżeli żądana przez rząd summa pieniędzy na prowadzenie tej wojny będzie jeszcze dłużej odmawiana. Ale jakimże sposobem sumę tę zebrać? o pożyczce ani myśleć; jeżeli by się zaciągnąć dała, do gruntu zniszczyłaby Meksyk. Z politycznego zapatrując się stanowiska, kraj bez właściwego rządu, bez talara w skarbie i bez siły wojskowej dla zasilenia swych granic i skarcenia gwałtów sąsiedniego mocarstwa, jest rzeczywiście w stanie zupełnego rozprężenia.»

— Konstantynopol 11 Września. —

Jour. de Constantinople zawiera co następuje: wiadomości z Syrii z d. 26 sierpnia, brzmią tak pomyślnie jak tylko sobie życzyć należy. Położenie tego kraju znacznie polepszyło się od niejakiego czasu: rozruchy w Libanie ustały i z zadowoleniem uważano, że zaczyna się okazywać niejaka dążność do zbliżenia się pomiędzy Maronitami i Druzami. Znakomitsi z obu stronnictw ludzie, są najlepszymi ożywieni zamiarami, i używają całego swego wpływu, jaki nad niemi posiadają, aby je skłonić do przyjęcia ostatnich rozporządzeń Porty. Ten pocieszający obrot rzeczy każe się spodziewać, że poselstwo Szekib Efendego do Syrii nie napotka żadnej ważnej przeszkody i że ministrowi temu uda się przekonać górali o korzyściach, jakie dla nich spływać muszą z wykonania i ściśłego zachowania środków uchwalonych przez rząd sultański dla spokojuści i pomyślności tych krajów.

Rozmaitości.

UWAGI LEKARZA FRANCUSKIEGO NAD HISTORIĄ, PRZYRODĄ I LECZENIEM ZARAZY BYDŁĘCEJ.

(Ciąg dalszy.)

Przy otwieraniu upadłego bydła napotyka się na wewnętrznych częściach rozmaite chorobne zmiany, z których wszakże żadna nie jest stałą i do przyrody tyfusa koniecznie przywiązaną. Jak zwykle w gorączkach zaraźliwych, trupy mają wielką dążność do rozkładu, w naczyniach znajduje się krew ciemna, a czarne plamy pokrywają organa obiegu krwi i błony śluzowe.

Rozmaitość nazwisk które zarazie tyfusowej nadawano, maluje najlepiej różnicę zdań i mniemań o przyrodzie tej choroby. Autorowie którzy ją widzieli stowarzyszoną z charakterem zgnitym; podobnym jak u ludzi w gorączkach zgnitych, i połączonym z wielkiem rażeniem nastroju nerwo-

wego, nadali nazwę Tyfusa, zarazy bydłowej morowej, Dzumy i t. d. Inni dostrzegłszy wyrzut na skórę przeważnie Zarazę morową, wyrzutową; kachexyą wyrzutową, Ospą morową, i t. d. Gdy najbardziej cierpiały narzędzia trawienia, gdy główne zjawisko chorobne stanowiły stolce krwawe, z sileniem się wielkiem, tyfus przybierał miano biegunki bydłowej.

Długi czas mniemano że choroba ta, początek bierze zawsze w Węgrzech lub Dalmacji, twierdzono nawet, że w okolicach owych jest miejscową, lecz doświadczenie nauczyło że się wywijać może we wszystkich częściach Europy, i że do zawiązania przyczyniają się brak karmy i wody, zepsuta pasza, długie pochody, długo trwające słoty, ciasne i wilgotne obory: wpływy te szczególnie szkodliwie działają gdy bydło w znacznej ilości jest nagromadzone. Najwięcej sprzyja zawiązaniu się tyfusa zmęczenie drogami i brak pieczy, dla czego często wynikał w stadach pędzonych podczas wojen przez wojsko. Uderzającą własnością zarazy bydłowej jest nadzwyczajna jej zaraźliwość, którą nawet umyślni doświadczeniami stwierdziło. Miazma nie tylko może z chorego bydła zdrowemu być szkodliwie zaszczipiona ale nawet przenosi się powietrzem atmosferycznem najczęściej do bardzo odległych miejsc. Czepia się wszystkiego co tylko z bydłem chorym lub zdechłym miało styczność, tak, że nieraz przenoszono zarazę używanymi powozami, owszem przewodnikami były rzeki i strumienie okolice zarazą dotknięte przeczynające. Niemniej miazma udziela ją pastwiska na których pasło się chore bydło i ludzie którzy się należą do nieczystości, najczęściej żebraki, kowale i handlarze. Przenoszą także zarazę koty, trzoda, osły, konie, drób a najpowszechniej psy, które albo zagrzebane było odkopują, albo liżą i walają się w krwi lub śluzie przypadkowo na ziemi zostawionym. Możliwem jest że nawet bydło samo przez się nie mając sposobienia do tyfusa, zdolne jest przenieść zaród zarazy na sobie i innym sztukom udzielić.

Tę okoliczność przypisać należy nadzwyczajne szerzenie się choroby, gdy chodzący bydło powszechnie spieszą się z rozprzedaniem całego stada jak tylko w takowem kilka sztuk upadnie; nie zbysza także nigdy na spekulantach którzy w takich zdarzeniach ochoczo zakupują za bezcen podejrzone stada, i szybko z niemi na odległe targi dążą. W podobnych okolicznościach Rządy należytą czujnością i ostrym postępowaniem, winny spreżyscie przeszkadzać aby łakomstwo nie szukało zysku ze szkodą całej ludności.

Zachodzi pytanie czyli tyfus ogranicza się jedynie do bydła rogatego, lub czyli dotykać może i inne gatunki zwierząt?. Wszyscy w ogólności badacze, którzy zarazę tę pilnie uważali, uznają, że jedynie właściwą jest bydłu rogatemu i bawołom, odrzucając kilka pojedynczych przeciwnych przykładów. Uważali także że raz tylko bydło każde nagaba, w czem podobną jest ospie, jednakże szczepienie zarazy w celu ochrony pomyślnego skutku niewydało. Człowiek może bez szkody pożywać gotowane mięso z chorego bydła. Ramazini, Camper, Husard i inni doświadczeniami stwierdzili, że prócz ludzi i psy, świnie, koty a nawet drób, po żywieniu się takowem mięsem świeżem solonem lub wędzonem były zdrowe.

„Wojska sprzymierzone przed przybyciem do Francji żywiły się mięsem bydła tyfuszem dotkniętych, później całe departamenty i Paryż z przy-

ległosciami przeszło dwa miesiące takim samym mięsem się żywił; dawano go nawet po szpitalach chorym i nie dostrzegano zwiększenia, lub pogorszenia się chorób: ani między wojskiem ani między ludem nie ukazała się z tej przyczyny żadna epidemia, owszem przeciwnie, za ukazaniem się zarazy bydleręj znikł tyfus który poprzednio między ludem panował. W ogólności we wszystkich wielkich epizootiach pożywano bez żadnej szkody na zdrowiu, mięso bydła chorujących. Pojedyncze wyjątki upadają przed stuletniem doświadczeniem, stwierdzonym na wielką stopę przez ludzi tegoczesnych. Jeszcze w ostatniej epizooty żywiono w muzeum historii naturalnej paryżkiem zwierzęta takimże mięsem i to jeszcze surowem, któremu ani gotowaniem ani przyprawą korzenną własności przyrodzonych nie zmniejszano, a przecież nie dostrzegano w menażeryi żadnej z tego powodu choroby. Husard i Merat.“

Pomimo nawet licznych i najpewniejszych obserwacji któremi umiętność w tym przedmiocie zbogaciła się i które jednoznacznie nieszkodliwość takiego mięsa potwierdzają, sądzymy przecież że używanie tegoż jest tak w innym względzie niebezpiecznem, że Rządy nie tylko sprzedaż cierpieć, ale nawet otwieranie upadłego, lub dorzynanie chorego jak najmocniej zabraniać powinny: tamować należy handel i transport rogów i skór jeżeli poprzednio starannie nie były oczyszczone. Bezpieczniej jest poświęcić wszelkie korzyści niż ryzykować się na szkody, a to tem więcej, gdy mięso takowe aczkolwiek nieszkodliwe zawsze co do jakości jest gorsze i niesmaczne. Wedle niektórych autorów sprawia biegunkę, surowe zaś zagraża robiącym wedle niego ciężkimi przypadłościami.

„W Ateńskiej Dżumie (?)—mówi Barbarot zdychały psy mające z trupami jakąkolwiek styczność; w Moskwie z pożywiania mięsa z bydła w epizo-

ocy upadłych wściekały się, a raczej wpadały w gorączkę gwałtowną nerwową, gdyż nie zgadza się z prawdopodobieństwem aby prawdziwej wścieklizny zjad dostać mogły. Jeżeli mięso istotnie gangreną jest zajęte natenczas niewątpliwie musi być szkodliwe. Zresztą pozwoleniem sprzedaży mięsa z bydła chorych uprawniano by najpewniejszy i najłatwiejszy sposób i środek rozszerzenia zarazy.

Jakimże przeto wpływem przypisać należy dzisiejsze klęski w Czechach? atmosferycznym czy pokarmowym? Czemkolwiek przypiszemy, widzimy że okoliczności przyjaźne zarazie tyfusowej, niezdają się w całej Europie być rozpowszechnione, skoro choroba w szczupłym okręgu się mieści, a rozszerzaniu się mechanicznymi środkami tamę położyć zdołano. Przy polotnych dziś prawie rodzajach komunikacji niebezpieczeństwo wprowadzić zagraża, lecz jesteśmy przekonani że rządy z stuletniego doświadczenia korzystając, rozważą i wytrwałością będą w stanie szerzeniu się zapobiedz.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 9 do dnia 10 Października.

Pawlic Marmout, Wodziński Franciszek hr., z żoną Zofią, z Polski; -- Fox Konstancja ob., Karwicka Katarzyna ob., Urbanowicz, Dzieżelski Adolf porucz. Pruski, Balestram Karol hr., Loth Bernard z Galicyi; -- Demeszkian Remigiusz, Starzeński Leopold hr., Bengarten August ob., Bengarten kapitan z żoną, z Pruss.

WYJECHALI z Krakowa.

Sztumer Jan z żoną Emilią, Tomkiewicz Apolinar ob., Kryszkier Felix, Rożyńska Maryanna ob., Karcewski Patrycyusz ob., do Polski; -- Majer Bonawentura, Tschelischtscheff Michał z żoną, Jlijn Matrena, do Galicyi.

Doniesienia Urzędowe.

Nro. 8576.

WYDZIAŁ SPRAW WEWNĘTRZNYCH I POLICYI
W SENACIE RZĄDZĄCYM.

*Wolnego Niepodległego ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i Jego Okręgu.*

Podaje do publicznej wiadomości, iż na mocy rozporządzenia Senatu Rządzącego z dnia 26go Września r. b. do Nr. 4750, zapadłego, odbędzie się dnia 28go Października z rana w biurach Wydziału Spraw Wewnętrznych i Policji licytacja *in minus* na dostawę potrzebnego dla Milicyi krajowej na rok 1846 sukna, płótna, i innych efektów ubiorczych od summy złotych polskich 23,507 gr. 2. oraz entrepryzy uszycia efektów tych od summy złotych polskich 2,734 groszy 18 za *praetium fisci* oznaczonych. Chęć przeto licytowania mający opatrzonej w *vadium* co do entrepryzy pierwszej złotych polskich 2,350, a drugiej złotych polskich 273 wynoszące; znajdować się zebrani w miejscu i dniu oznaczonym, gdzie zarazem każdego czasu w godzinach rannych o warunkach

i ilości efektów wiadomość powzięta być może.

Kraków dnia 5 Października 1845 r.

Senator Prezydujący,

ROPF.

Referendarz L. Wolff.

Nro. 241.

Sąd Pokoju Okregu III. Mogińskiego.

Sposownie do art. 52 Ustawy o Włościanach usamowolnionych, na zasadzie art. 12 ustawy Hypotecznej z r. 1844 wzywa mających prawo do spadku po niegdy Franciszce 1° Tkaczykowej 2° Jasonkowej pozostałego z posiadłości Włościańskiej w wsi Wyciążach składającego się, aby z prawami swemi do spadku tego w terminie miesięcy trzech do Sądu Pokoju zgłosili się; w przeciwnym bowiem razie spadek ten zgłaszającemu się Józefowi Jasonkowi jako Sukcesorowi testamentowemu, przyznany zostanie.

Kraków d. 16 Września 1845 r.

P. SŁIZOWSKI.

J. ZUBERSKI Pisarz.

(3r)